

“BİR EL ARABASI KÖMÜR BİZDEN DEĞERLİYDİ”

Cemalettin SAĞTEKİN
Maden Mühendisi

Maden kazalarının yasal düzenlemelerle engellenebileceğini söylüyoruz,

İş kazalarının Türkiye’de madencilğin önemli sorunlarından biri olduğunu vurguluyoruz,

Maden kazalarının son yıllarda belirgin şekilde arttığına dikkat çekiyoruz,

Her yıl azımsanmayacak sayıda insanın, rahatlıkla engellenebilecek iş kazaları ve meslek hastalıklarından dolayı yaşamını yitirdiğini ya da sakat kaldığını kaydediyoruz,

Özellikle yeraltı kömür madenciliğinin, işçi sayısı başına düşen kaza ve ölüm sıralamasında bütün sektörlerin başında yer aldığını ifade ediyoruz,

Bu nedenle madencilik sektörünün daha yakından izlenerek, kaza önleme çalışmalarına daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğinin altını çiziyoruz,

4857 sayılı İş Yasası’nın tamamen işverenlerin çıkarları doğrultusunda şekillendirildiğini belirtiyoruz,

Esnek ve kuralsız çalışma ve taşeronlaştırmayı yasal hale getiren yasanın yerine, konunun tüm taraflarının katılımı ile demokratik bir yasa çıkarılma-

sını talep ediyoruz,

İş kazalarının önlenmesi için yasal mevzuatlarda yapılacak düzenlemelerle işyerlerindeki denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiğini vurguluyoruz,

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın “İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik” adı altında yaptığı düzenlemenin, denetimlerin 50 kişiden fazla kişinin çalıştığı yerlerle sınırlandırılmasını eleştiriyoruz,

Küreselleşme politikaları ve özelleştirmeler sonucunda ortaya çıkan sorunların giderilmesi için tüm çalışanlara iş güvencesi sağlanması gerektiğini belirtiyoruz,

Kaçak işçilik için önlemler alınmasını talep ediyoruz,

Türkiye’de dokuz büyük bölgede bulunan yaklaşık 70 kömür madeni işletmesinde çalışan 31 bin işçinin her an ölme riskiyle yaşadığını, önlem alınmadığı takdirde ocaklarda yeni kazaların da yaşanabileceğine dikkat çekiyoruz,

Gerekli denetimlerin yapılmadığını, acil bir durumda müdahale edecek arama kurtarma ekiplerinin bulunmadığını, gerekli tedbirlerin alınmadığını söylüyoruz,

2008 yılında Türkiye’deki maden ocaklarının risk haritasını çıkararak, acilen yapılması gerekenleri bir rapor halinde Çalışma Bakanlığı ile Enerji Bakanlığı’na sunuyoruz. Ve bu raporda da,

Acil önlemler alınmalı diyoruz özellikle saha denetimlerinin yapılması gerektiğine dikkat çekiyoruz,

İşçilerin çalışma alanındaki risklere karşı bilgilendirilmelerini, kişisel donanımlarının uygun ve eksiksiz olmasının sağlanmasını vurguluyoruz,

Ayrıca, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili gerekli yatırımların yapılarak, gerekli risk analizlerinin de yapılmasını talep ediyoruz,

Bakanlıklardan, eksikliklerin giderilmesi için işletmelere caydırıcı yaptırımlar uygulanmasını istiyoruz,

Çalışan sayısına bakılmaksızın tüm işletmelerde maden mühendislerinin çalıştırmasının zorunlu hale getirilmesini vurguluyoruz.

“Maden mühendisleri, denetimleri yapacaksa, işverene bağlı olmamalı, parasını işverenden aldığınız bir işi ne kadar denetleyebilirsiniz ki? ‘Ben sizin işletmenizi kapatıyorum, durduruyorum’ diyemezsiniz? Mühendisler ücretini ayrı fondan almalı.” diyoruz,

Risk taşıyan bölgeler ise şunlardır diyoruz: Zonguldak, Ankara, Kütahya, Manisa, Karaman, Balıkesir, Tekirdağ, Erzurum ile Amasya...

Buralarda yüksek risk taşıyan kualsız ve denetimsiz çalışan birçok işletme olduğuna dikkat çekiyoruz.

Çalışmada sakıncalı görülenler kapa-

tılmalı. Özellikle de kömür işletmelerinde. Çalışma ve Enerji Bakanlığı yetkilileri buralarda sık sık denetleme yapmalı. Bu işletmelerin büyük bir çoğunluğunda çok ciddi eksiklikler var diyoruz.

Yarın öbür gün buralarda da büyük kazalar olabilir. Bir an önce ulusal ölçekte acil bir eylem planı çıkarılmalıdır diyoruz.

“Kazalar kader değildir” diyoruz ve bugüne kadar ne söylediysek haklı çıkıyoruz ama haklı çıkmaktan ötürü acı çekiyoruz

Tüm bunları yıllardır bıkmadan usanmadan haykırırken 10 ARALIK 2009 Perşembe gününe geldiğimizde, Madencilik sektöründeki sorunların araştırılarak, alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir ‘Meclis Araştırması Komisyonu’ kurulması kararı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Aynı gün saat 20.00’de telefonum çaldı, ne kadar acı bir tesadüf, komisyonun kurulma kararının Resmi Gazetede yayımlandığı gün, kendisi de o bölgeye yakın bir şirkette mühendis olarak çalışan Serdar Ömer KAYNAK Bursa-Mustafakemalpaşa’da bir linyit ocağında kaza olduğunu haber verdi. Sonrasında başkanımız Mehmet TORUN, Serdar Ömer KAYNAK ve iş güvenliği uzmanı A.Murat TEKİN, Ankara’dan birlikte kaza yerine hareket ettik. Yol boyunca hep geçmişime döndüm.

60’lı yılların başlarından 80’li yılların ortalarına kadar Zonguldak TTK Armutçuk Müessesesinin bulunduğu adı Kandilli olan küçük bir maden bölgesinde yaşadığım için, çocukluğum ve gençliğim boyunca onlarca maden emekçisini kaybettiğimiz kazalara şahit oldum. Şu an orada da analar, babalar, eşler, çocuklar, yakın akrabalar, arkadaşlar, yöre halkı, herkes kimsenin

sağ çıkamayacağını anlasa da yine de bir umutla bacağına yığılmışlardır. Son bir umutla yaşıyor haberini almak için beklerler. Yürekleri yerin altından çarpar, ölüm gerçeğiyle kanaması hiç durmayan bir yürektir bu. Kömür tozunun içinde büyük bir gürültüyle çarpar.

Kozludaki 92 faciasından sonra bir madenci eşi şöyle demişti ,

-“Beni uyutun ve uyandıgımda her şey yeniden başlasın...”

Bir de her ölümlü iş kazasında, Oda Başkanımız Mehmet Torun’un bir işçisini kaybettiğinde, anlattıkları gelir aklıma,

İşçisinin öldüğünü haber vermeye gidiyor evine, ancak çok erken bir saat. Evin önünde 1 saat bekliyor, evdekiler 1 saat daha rahat uyusun diye düşünüyor. Yol boyu bunları düşündüm.

Sabaha karşı kaza yerine ulaştık. Daha önce Gediz’de, Dursunbey’de, Zonguldak’da, Azdavay’da, Kozlu’da ve saymadığım diğer bir çok maden ocağında olduğu gibi bekliyorlardı. Yüzlerinde yiğit ve onurlu bir ifade, başları dik bekliyorlardı. Yine tedbirsizlik, dikkatsizlik, ihmal, işverenlerin vurdumduymazlığı. 600 liraya alınmış cinayet gibi ölümler, hiçbir gerekçe 19 canı geri getiremeyecek, tıpkı daha önce geri gelmeyen maden emekçileri gibi.

...

Hamza BAŞKURT haykırıyordu baca ağzında, **“Bir el arabası kömür bizden daha değerliydi”**.

Gündüz vardiyasından yeni çıkmış evindeyken, telefonu çalmış, kaza haberini aldıktan sonra ocağa gelmiş. Kurtarma çalışmalarının içinde yer almış. Yıllarca birlikte çalıştığı arkadaşlarının cesetlerine ulaştığından beri de hiçbir şey düşünemediğini, rahat uyuyamadığını, psikoloğa gittiğini, sakinleştirici hap kullanmaya başladığını, kendi kendine ağladığını, çocuklarını sevemediğini söylüyor. İşte sözün bittiği yer.

Enerji Bakanı da kaza yerine geldiğinde ocağa inmek istiyor.

“Olmaz Sayın Bakanım... Ocağın güven-siz, inemezsiniz” diyorlar izin vermiyor yetkililer. Gazeteciler, “Madende çok eksik var. Kapatılacak mısınız?” diye soruyorlar. Güvensiz diye madene indirilmeyen Bakan, şöyle yanıt veriyor.

-“Eksikler çalışarak giderilebilecek düzeyde. Kapatmayacağız.” Gazetecilerle Bakanın arasında geçen bu kısa konuşma tam bir kara mizah.

Ölçüm yapılmadan dinamit patlatılan... Kurtarma ekibi olmayan... Hiçbir güvenlik önlemi alınmamış olduğu anlaşılan... İşçilerin 600 liraya köle gibi çalıştırıldığı belirlenen...19 maden işçisinin diri diri gömüldüğü... Güvenlik olmadığı gerekçesiyle kendisinin sokulmadığı... Ocağın kapanmasına gerek olmadığını söyleyebiliyor Bakan Bey. Neyse sonra Bakan Bey’i birileri uyarmış olmalı ki, madenin 6 ay süreyle kapatıldığını açıkladı. Peki ne değişecek? Hiç...

Orhan Veli Kanık, Maden işçisini anlattığı şiirinin son üç bendinde bu dramatik yazgıyı şöyle dile getirmiş;

Siyah akar Zonguldak'ın deresi

Yüz karası değil, kömür karası

Böyle kazanılır ekmek parası.

Bursa'nın Mustafakemalpaşa İlçesi'ndeki madende de işte böyle kazanıldı ekmek parası. 19 maden işçisi değişmeyen yazgılarını ekmek parası için ölümlerle noktadılar.

Onlar, yerin altında ekmek arayanlar,

Onlar ekmeğini taştan çıkaranlar,

Sahne aynı, maden ocaklarının yoğun olduğu bölgelerde yaşayan küçük toprak sahipleri, köylüler ve yarı proleterler, kendilerini geçindirecek kadar ürün alamadıkları topraklarından koparak, ya da topraklarını tarım kapitalistlerine satarak madenlerde çalışmaya başlarlar. Zaman içinde çalışma koşullarının getirdiği "yeni bir dünya" ile, işverenlerin kârlarını arttırmak için, onların yaşamlarını hiçe saymasının getirdiği sömürü koşullarıyla yüz yüze kalırlar. Tarımda mülksüzleşmeyle birlikte esnek üretimin ve özelleştirmelerin sonucu artan işsizler ordusuna katılma korkusu, sigortasız, sendikasız, sağlıksız koşullarda, yaşam güvencesiz ve düşük ücretli, yaşam pahasına çalışmaya razı olunmasını beraberinde getirir. Kapitalist sistemde kapitalistler doğrudan üretken yatırımlar olarak görmediği sabit sermayeye yatırım yapmayı sevmezler. Ve bu yatırımlar, kapitalistlere göre, kâr oranını düşüren "gereksiz" harcamalar olarak değerlendirildiğinden, onları işçilerin daha güvenli ve sağlıklı koşullarda çalışıp çalışmadıklarından ziyade daha az girdi ve daha fazla kâr, yani artı-değerin tamamının kârâ dönüşmesi ilgilendirir. Kapitalistler için işçilerin daha güvenli ve sağlıklı koşullarda çalışıp çalışmadıklarının hiç bir anlamı yoktur. Sonuçta kapitalist sistemde işçi sınıfı üretimin bir parça-

sıdır, işçinin emek gücü bir metadır ve bu nedenle de bu alanlarda ne kadar az harcama yapılırsa, yani ne kadar az sermaye bu işe ayrılırsa, kâr oranı, o oranda yükselecektir. "Kapitalist üretim biçimi, genellikle bütün pintiliğine karşın, kendi insan malzemesi konusunda çok hovardadır. Emperyalist - kapitalist sistemde ve bu sistemin bir parçası olan Türkiye gibi yeni -sömürgelerde "kömür ocaklarının zarar ettiği, kamunun sırtında yük olduğu, bir an önce elden çıkarılması gerektiği vb." teranelerine rağmen, kömür madenlerinin özel bir yeri vardır. Kömür, sanayi devriminden günümüze kadar en ucuz enerji kaynağı olmuştur. Bugün kömürle çalışan elektrik santrallerinden, buhar kazanlarına kadar pek çok alanda kullanılan bu enerji kaynağı, teknolojik gelişmelere bağlı olarak yeni ve ucuz enerji kaynaklarının ortaya çıkmasına rağmen, önemini yitirmemiştir. Özellikle demir-çelik sanayisine sürekli bir girdi olan kömür cevheri, ülkemizde asıl olarak devlet eliyle işletilmektedir, (Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) yanında, bazı bölgelerde özel kişi ve şirketlerin işlettiği kömür ocakları da bulunmaktadır. Ama üretimin asıl ağırlığı devlet kuruluşlarındadır.) Yıllardır devlet tarafından işletilen kömür ocakları sanayiciler için ucuz girdi sağlamaktadır. Özellikle demir-çelik fabrikalarında kullanılan kömür, işbirlikçi- teknelci burjuvazi için yaşamsal öneme sahiptir. Örneğin bir buzdolabı ya da oto üretiminde, bu ürünlerin, kömür sayesinde daha ucuza mal olması olanaklıdır. "Yönetenler", bu sayede, kapitalistlere ucuz kaynak sağlamaktadırlar.

İşte Türkiye böyle bir yer,

Tüm Emekçilerimizin başı sağolsun...